

Zvonka Janežič

Jelendolka

Poleti leta 2017 se je moj oče Vanja Janežič veliko ukvarjal z izdelavo kart za projekt KATJA, ki bi omogočale pregledovanje lidarskih posnetkov tudi na terenu, kjer ni signala in dostopa do interneta. S pomočjo programa QGIS je izdelal karte, ki pokrivajo območje Bele krajine in Kočevskega. Doma sem med pregledovanjem ene izmed kart opazila nekaj zanimivih točk na lidarju, ki so ležale na Kočevskem Rogu, natančneje na območju med Pogorelcem in Podstenicami od križišča gozdnih cest v smeri proti partizanski bolnišnici Jelendol. Avgusta 2017 smo Vanja Janežič, Miha, Maj in Nika Rukše ter jaz naredili terensko akcijo, ki je bila nekakšen preizkus mobilne aplikacije QField. Cilj je bil pregledati te lokacije, najdene s pomočjo lidarja. Prva točka, ki sem si jo zabeležila, je ležala le okoli 60 m stran od ceste. Na moje presenečenje je bil na lokaciji dejansko vhod v brezno. To je bila ena prvih jam, ki sem jih odkrila na ta način. S pomočjo globinmera (kamna) smo ocenili, da je globoko okoli 15 m. Takrat se nam ni niti sanjalo, da stojimo ob vhodu v več kot 100 m globoko brezno. Nato smo se odpravili pogledat nekaj drugih »lidarc«, ki pa so bile le udori, premajhni za registracijo. Od odkritja so minila skoraj tri leta, preden smo se lotili raziskav najdenega brezna. V tem času so bile prioriteta druge jame in za Jelendolko nikoli ni bilo časa. Enkrat sem neregistrirano jamo po naključju omenila Srečku Vidicu. Prosil me je za koordinate, a jih po tolikem času nisem več našla. Povedala sem mu približno lokacijo jame in uspelo mu jo je ponovno najti.

Maja 2020, malo manj kot tri leta po odkritju vhoda, je Jelendolka torej končno prišla na vrsto. Vhod v brezno je v bližini vlake na skalnatem, zelo zakraselem območju, poraščenem z gozdom. Približno 4 x 4 m velik lijakast vhod se na dnu prevesi v sprva manj kot meter široko brezno. V jamo sem se spustila prva in ker sem pričakovala, da bo teh 15 m vse, kar nam bo ponudila, sva se s Srečkom dogovorila, da brezno na hitro izmerim in narišem skico, on pa bo počakal pri vhodu. Vhodno brezno je bilo res globoko 15 m, kot predvideno, a se jama niti približno ni končala. Na začetku je brezno precej ozko z nestabilnimi in krušljivimi stenami, na globini 8 m pa se prostor kar naenkrat močno odpre. Na dnu vhodnega brezna sem stopila na blaten nasipni stožec. Stala sem na sredini prostorne dvorane, ki je bila na mestih lepo zasigana. Po blatnem podoru sem se v smeri jugozahod spustila do velikega skalnega bloka, izza

katerega je bila tema, kamen pa je padel približno 20 m globoko – jama se je nadaljevala. Takoj sem poklicala Srečka, ki se je spustil v brezno, in v nadaljevanje sva metala kamne. Ker nisva pričakovala, da bo šla jama naprej, s sabo nisva imela dovolj vrvi. Zato sva dvorano izmerila in ob tem med podorom poleg številnih živalskih kosti odkrila tudi spominek na čas druge svetovne vojne – neeksploziran topovski projektil. Naslednjič sva se vrnila v Jelendolko čez nekaj tednov. Spustila sva se na dno 19 m globoke stopnje. Brezno ima pri vrhu okroglo obliko in nekoliko zasigane stene, proti dnu pa stene postanejo čiste in kompaktne, prostor pa dobi »značilno obliko velikega stopničastega preloma«. Na dnu stopnje leži praktično cel skelet velikega jelena. Kako je jelen preživel padec najprej 15 m globoko, potem nekako prišel po podoru in čez skalo, da je padel še 19 m, si težko predstavljam. Ugotovila sva, da se brezno stopnjasto nadaljuje naprej. Ker sva spet pričakovala konec, seveda s seboj nisva imela niti približno dovolj vrvi, in nadaljevanje je ostalo za prihodnjič.

Na naslednji akciji se nama je pridružil Sandi Vidrih. Srečko je opremil nadaljevanje in spustili smo se do globine 68 m, kjer je nekakšno križišče. Poimenovali smo ga Giljotina, saj nas je ostra visoka in tanka skala po videzu spominjala na narobe obrnjeno giljotino. Na eno stran Giljotine se od glavnega brezna odcepi manjši slepi krak. Na drugi strani je prostorno brezno, ki mu ni bilo videti dna. Spustili smo se še nekoliko globlje, kjer nam je, že tretjič, zmanjkalo vrvi.

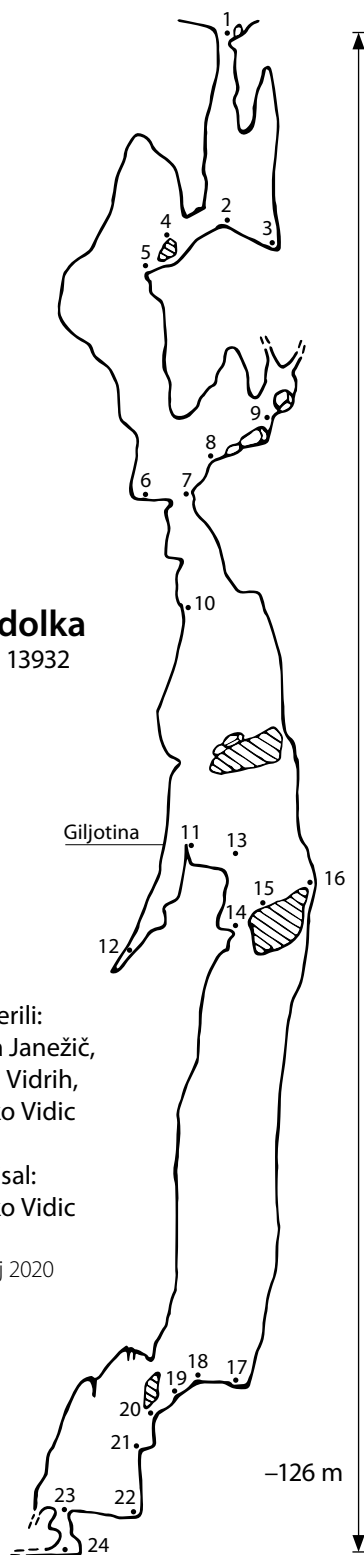
Jelendolka

kat. št. 13932

Merili:
Zvonka Janežič,
Sandi Vidrih,
Srečko Vidic

Risal:
Srečko Vidic

junij 2020

◀ Končno, 44 m globoko brezno. FOTO MARKO PRŠINA

Srečkove »čarovnije« z jamarsko vrvjo med pripravo pritrdišča. FOTO MARKO PRŠINA

Naslednjič sta se v jamo vrnila samo Srečko in Sandi, saj sem bila ravno na praksi na Štajerskem. Spustila sta se v mogočno, 44 m globoko brezno, ki je na mestih široko tudi 9 m. Proti dnu se začne pojavljati blato. Na globini 112 m je ujeta manjša luža. Dno, ki je pravo nasprotje prej čistemu in spranemu breznu, je vodoravno. Podorno kamenje prekriva blato, prostor se spušča in oži. Sandi in Srečko sta razširila blaten prehod v 5,6 m globoko brezno, ki je lepo zasigano. Dno tega brezna je v obliki preloma in vodoravno, po 6 m pa se zaključi z neprehodnim meandrom. Ker širjenje ozke razpoke ne bi bilo smiselno, sta jamo do konca izmerila in razopremila.

Odločili smo se, da bomo s prispevkom o pričujočem breznu obogatili ta zbornik, zato smo v ta namen izpeljali še dve fotografski akciji. Na prvi v marcu 2022 so Marko Pršina ter sinova Peter in Luka fotografirali vhodno brezno. Za drugo akcijo, ko so Marko Pršina, Marko Majhen in Srečko Vidic nekaj dni zatem fotografirali še spodnje enovito brezno, pa so za ta namen morali brezno ponovno opremiti.

Jelendolka je globoka 126 m, skupna dolžina rogov pa meri 181 m. Tako se uvršča med globlje na Kočevskem Rogu, presegli pa smo tudi magično mejo 100 m. Med raziskovanjem smo vseskozi čutili prepih, pričakovanja so bila velika, zato nas je blaten ter neperspektiven zaključek precej razočaral. Vseeno pa je Jelendolka mogočno stopnjasto brezno, ki je kljub skromni zasiganosti zelo lepo.